

Boekbesprekingen

BLOK, A. & DYBBRO, T. 1980. *De Blauwe Reiger*. Kosmos, Amsterdam. 79 p. Prijs f 22,50.

De Blauwe Reiger tezamen met *De Knobbelzwaan* en *De Zilvermeeuw* zijn de eerste drie deeltjes in de serie Kosmos Vogelmonografieën. Deze reeks beoogt op populair-wetenschappelijke wijze een beeld te geven van het leven van een aantal vogelsoorten. Deze drie deeltjes zijn vertalingen en/of bewerkingen van boekjes die de uitgeverij Skarv in een dergelijke serie in Denemarken uitbrengt. In 1981 komen de volgende drie deeltjes uit waarvan twee origineel Nederlandse teksten zijn: *De Kleine Rietgans* (J. Philippona) en *De Boomvalk* (R. Bijlsma).

De oorspronkelijke (Deense) teksten zijn vooral bij *De Knobbelzwaan* en *De Zilvermeeuw* erg gericht op de situatie in Denemarken. In dergelijke gevallen is een Nederlandse bewerking zeker op zijn plaats. Dit is gebeurd bij *De Knobbelzwaan* en in nog sterkere mate bij *De Blauwe Reiger*. De bewerking van *De Blauwe Reiger* was in vertrouwde handen van Alfred Blok die al sinds 1963 intensief onderzoek aan deze soort verricht.

In dit boekje worden op overzichtelijke wijze allerlei aspecten van het leven van de Blauwe Reiger behandeld. Het zwaartepunt ligt op het broeden (helft van de tekst) terwijl ook onderwerpen als mogelijke schade, milieuvergiftigen, leeftijdsopbouw, sterfte en verplaatsingen aan bod komen. Het is rijkelijk geïllustreerd met tekeningen (van Jon Fjeldså) en foto's (waaronder ook uit eigen land) terwijl ook enkele figuren (door de bewerker vervaardigd) zijn opgenomen. Deze illustraties nemen tezamen ruim de helft van deze uitgave in beslag. Het is jammer dat de Nederlandse foto's nogal donker uitgevallen zijn en niet altijd even scherp zijn. Naast de Blauwe Reiger wordt in het kort ook aandacht besteed aan andere reiger-soorten die in ons land voorkomen.

De tekst is goed geschreven en gemakkelijk leesbaar, hoewel het hoofdstuk over de leeftijdsopbouw wat moeilijker stof is. Men zou zich kunnen storen aan het zinnen: „Sommige van deze aanrandiden zijn zeker succesvol” (:38, 40); kennelijk speelt in dergelijke gevallen alleen het standpunt van het mannetje een rol! (De aanrandiden zijn meestal juist gepaarde mannetjes.) In het hoofdstuk over andere reiger-soorten komen helaas enkele onzorgvuldigheden voor die gemakkelijk vermeden hadden kunnen worden. De Koereiger wordt in de tekst als mogelijk toekomstige broedvogel in ons land genoemd maar bij een foto van een groep Koereigers staat het wat al te stellig: „Een groep Koereigers, toekomstige broedvogels in ons land”. Dat het aantal Purperreigers de laatste tien jaar vrij constant is geweest is niet juist (afname in diverse kolonies o.a. in de Weerribben). Het verspreidingskaartje van de Grote Zilverreiger slaat kennelijk op de winterspreiding in tegenstelling tot de kaarten van de andere soorten. Deze kleinighe-

den nemen echter niet weg dat dit een goed en aantrekkelijk boekje is geworden waarmee hopelijk bij velen de belangstelling voor de Blauwe Reiger wordt gewekt.

ERO

RUITENBEEK, W. & ANDERSEN-HARILD, P. 1979. *De Knobbelzwaan*. Kosmos, Amsterdam. 95 p. Prijs f 22,50.

Dit boekje werd door de eerste auteur vertaald en van aanvullende gegevens over de Nederlandse situatie voorzien. Op vlotte wijze en voorzien van vele fraaie foto's en duidelijke tekeningen schetst de tweede auteur de situatie van de Knobbelzwaan in Denemarken.

In de hoofdstukken over verspreiding, trek en broedbiologie worden veel interessante gegevens van eigen onderzoek verwerkt. In een apart hoofdstuk worden de verschillen tussen de Deense en Engelse populatie vergeleken. De Nederlandse situatie komt meer overeen met de Engelse dan met de Deense. Over de broedkolonies van Knobbelzwanen, in Europa alleen bekend uit Denemarken en Engeland, alsmede over de verschillen in aanwas en sterfte tussen deze koloniezwanen en de solitair broedende zwanen wordt in aparte hoofdstukken geschreven. Het hoofdstuk over de zogenaamde „Poolse zwaan” geeft enige inzicht in het voorkomen van deze witte variant in Denemarken en Nederland. Het boekje wordt afgesloten met een paar hoofdstukjes over Kleine en Wilde Zwaan. Van deze laatste wordt opgemerkt dat er in het broedgebied in Zuid-Zweden concurrentie met de Knobbelzwaan optreedt. De vertaler heeft bij de verschillende hoofdstukken de Nederlandse situatie beschreven welke goed past bij de oorspronkelijke tekst.

In het voorwoord worden de verschillen tussen de Deense en Nederlandse populatie in het kort weergegeven. Dat de Nederlandse broedvogels in kleine groepen (10—100) ruïen is niet geheel juist; beter is te spreken van enkele tientallen tot enige honderdtallen. Groepen van meer dan 1000 vogels worden wel gezien in de Grevelingen en vroeger gebeurde dit ook wel een enkele maal op het IJsselmeer. De vermelding in het voorwoord dat de Knobbelzwaan vogelvrij is, is onjuist en in tegenspraak met het geschrevene op pagina 20. Terecht merkt de schrijver op dat de bescherming juridisch onbevredigend werkt. Het gegeven dat de volwassen vogels gaan broeden in het gebied waar ze als jong werden geringd (:27), is in Denemarken wel maar in Nederland nog onvoldoende bewezen. Al met al echter een goed leesbaar en informatief boekje.

Th. A. Renssen

GOLDBACH, R. & HANSEN, K. 1980. *De Zilvermeeuw*. Kosmos, Amsterdam. 95 p. Prijs f 22,50.

Als derde in deze reeks verscheen een door Rob Goldbach vertaald deeltje over de Zilvermeeuw. Het is door de vele foto's en tekeningen een aantrekkelijk en goed ogend boekje geworden met veel informatie. Als toefgift worden ook nog enige gegevens over de andere in ons land voorkomende meeuwen vermeld. Mijn voornaamste kritiek tegen dit boekje is dat het grootste deel ervan niet handelt over de Zilvermeeuw in het algemeen, maar over de Zilvermeeuw in Dene-marken. Het is toch eigenlijk te zot dat men in ons land, waar zoveel onderzoek is verricht aan deze meeuwesoot, een verhaal voorgeschoteld krijgt dat voornamelijk handelt over situatie en onderzoek elders. Slechts hier en daar kon de vertaler (hem zij daarvoor lof toegezwaaid) nog een enkele zin of alinea over de toestand in Nederland toevoegen. Dit werk had eigenlijk grondig bewerkt moeten worden tot een boek over de Zilvermeeuw in Nederland. De hoofdstukjes over „de Zilvermeeuw als bedreiging voor andere vogels” en de vraag „is regulatie noodzakelijk?” hadden dan zeker een andere geest geademd dan nu.

Arie L. Spaans

KNOBLAUCH, 1980 *Die Vogelwelt des Naturschutzgebietes „Heiliges Meer”*. (Vogelkundliche Bibliothek 11) Kilda, Greven. 73 p. Prijs DM 12,80.

Dit boekje geeft een ornithologisch beeld van het Heiliges Meer, een 69 ha groot natuurreservaat in Westfalen 20 km ten westen van Osnabrück. Het is een complex van drie meertjes met oeverland en omringend bos. Het grootste deel van de tekst wordt ingenomen door een avifaunistische lijst (38 pagina's) die 180 soorten vermeldt waarvan 71 recente of voormalige broedvogels zijn. Het broedvogelbestand wordt nader geanalyseerd aan de hand van inventarisaties in 1955 en 1974: bestandsveranderingen, dichtheden en biotoopkeuze. Talrijkste soort is de Fitis; andere talrijke soorten zijn Wilde Eend, Roodborst, Merel, Kleine Karekiet, Vink.

Deze uitgave geeft een uitvoerige beschrijving van de avifauna van het reservaat. Jammer dat in de avifaunistische lijst veel incidentele waarnemingen worden vermeld die in dit verband van weinig betekenis zijn. Het natuurbeschermingsbeleid zou er mee gebaat zijn als dergelijke documentatie van veel gebieden op 'n dergelijke wijze beschikbaar zou zijn. Men kan zich echter afvragen of een fraai gedrukt boekje als dit voor zo'n gebiedje wel op zijn plaats is. Het krijgt daarmee meer aandacht dan misschien in vergelijking met talloze veel rijkere gebieden gerechtvaardigd is.

ERO

Vogellogboek. Erven Thomas Rap, Baarn. Prijs f 4,-.

Dit vogellogboek, uitgegeven op initiatief van Vogelbescherming, is een 30 pagina's tellend boekje (formaat 10,5 x 15,0 cm) om de waarnemingen van

twalf excursies in vast te leggen. Het boekje bestaat uit zes pagina's soortenlijst met twalf kolommen waarin soorten kunnen worden aangekruist of aantallen kunnen worden vermeld, twalf pagina's voor algemene gegevens en opmerkingen en vier extra pagina's voor andere aantekeningen. Het boekje begint met zes pagina's tekst met aanwijzingen voor het gebruik, een oproep voor medewerking aan het lopende Atlasproject dat door SOVON wordt georganiseerd, aanwijzingen voor het opstellen van beschrijvingen van zeldzame soorten en een gedragscode voor vogelaars. Het is gestoken in een plastic omslag; het logboek is ook zonder dit omslag verkrijgbaar. De bruikbaarheid van dit vogellogboek zal erg afhangen van persoonlijke wensen maar zal voor velen in een behoefte kunnen voorzien.

Dit vogellogboek kan besteld worden door overmaking van f 4,- (zonder omslag f 2,75) op postrekening 1882523 t.n.v. Vogelbescherming, Zeist.

ERO

BELJERSBERGEN, J. & VAN DEN BERG, A. 1980. *De Grevelingen, de vogels van een afgedamde zee-arm*. Kerckebosch, Zeist. 101 p. Prijs f 38,-. (Dit boek kan besteld worden bij het Zeeuws Biologisch Museum, Duinvliesweg 6, 4357 ES Domburg; prijs f 43,95 onder rembours.)

Een aantrekkelijk uitgevoerd en prettig leesbaar boekwerk over de avifauna van deze voormalige zee-arm. Beide auteurs hebben in de jaren zeventig vele jaren voor hun studie en werk in de Grevelingen doorgebracht en zij spreken in dit boek dus uit eigen ervaring. Het boek geeft niet alleen een overzicht van de waargenomen soorten, maar ook informatie over de ontwikkeling van het landschap, de toekomst van de Grevelingen (zout of zoet), de kolonisatie door pioniervogels van de na afsluiting van de zee-arm ontstane kale, onbegroeide terreinen (een zeer lezenswaardig hoofdstukje omdat hier de waarnemingen in een breder kader worden geplaatst) en de veranderingen in de broedvogelstand na de afdamming. Het boek is een verrijking van de reeks lokale avifauna's die ons land al telt.

Het moet recensent echter van het hart dat hem als mede-auteur van *De vogels van Vlieland* (Wet. Meded. K. Ned. natuurrh. Veren. 75) niet alleen indeling en opbouw, maar ook diverse zinnen en zelfs hele alinea's bekend voorkwamen. Hoewel Dr H. N. Kluijver in zijn recensie (*Limosa* 42: 236—238) *De vogels van Vlieland* als een voorbeeld stelde voor samenstellers van toekomstige avifauna's, is dit advies in het boek over de Grevelingen hier en daar wel al te letterlijk opgevat.

Arie L. Spaans

Ook ontvangen:

EIGNER, J. & SCHMATZLER, E. 1980. *Bedeutung, Schutz und Regeneration von Hochmooren*. (Naturschutz Aktuell 4) Kilda, Greven. 78 p. Prijs DM 12,80.

Overzichtelijke documentatie over ontstaan, eigenschappen, betekenis, verspreiding in BRD en natuurbeschermingsaspecten van hoogvenen. De betekenis van hoogvenen voor vogels is alleen globaal aangegeven.